

فصل اول

مشخصات کلی برنامه کارشناسی زبان و ادبیات فارسی

مقدمه :

بی‌گمان هدف رشته ادبیات فارسی، در محیط دانشگاه باید آشنا کردن دانشجویان به ابعاد مختلف آثار ادبی زبان فارسی باشد و حتی المقدور، در این راه اولویت‌ها رعایت گردد و از هدر رفتن وقت و فرصت محدود دانشجویان جلوگیری شود.

این امر در برنامه ریزی پیشین رعایت نشده بود و دیگر موارد نقص برنامه عبارت بود از:

عدم رعایت اولویتها، عدم رعایت ترتیب و نظم، نبود تعریف از مواد و محتوای برخی از دروس

هدف این برنامه که اکنون تقدیم میشود پرهیز از ضعف‌های برنامه پیشین است که به اختصار در باب آنها اشارت رفت و نیز رعایت جوانب مثبت دیگری است که در متن برنامه مشاهده میشود و در مورد آنها توجه و تاکید بر احیای میراث فرهنگ اسلامی در ادبیات فارسی است و در وقت دانشجویان اولویت‌ها و ضرورت‌ها رعایت شده است.

در این برنامه بر اساس ۱۴۶ واحد درس دانشجویان موظفند که حدود ۵۶ واحد از متون درجه اول ادبیات فارسی را از چشم اندازهای مختلف مورد تحقیق و بحث قرار دهند. در این مجموعه متون، تمام آثار درجه اول زبان فارسی که آشنائی با آنها ضروری است در نظر گرفته شده و هیچ نوعی از انواع آثار برجسته زبان فارسی (از متون تفسیری و قرآنی تا متون عرفانی و حکمی و اخلاقی و ادبیات استانی تا ادبیات معاصر و انقلاب) مورد غفلت قرار نگرفته است. در کنار این ۵۶ واحد درس متون، آموزش دروس: تاریخ ادبیات، سبک‌شناسی، نقد ادبی، مرجع‌شناسی و روش تحقیق تاریخ زبان فارسی، انواع ادبی، دستور زبان فارسی، آشنائی با علوم اسلامی و آشنائی با زبان خارجی و دروس عروض و قافیه و درسی بدیع و در زمینه‌های و بیان به عنوان دروسی که یادگیری آنها ضرورت دارد و دانشجویان حتماً باید آنها را بیاموزند در نظر گرفته شده و به هیچ وجه مغفرت از یادگیری آنها وجود ندارد.

علاوه بر دروس نامبرده که ویژه رشته ادبیات فارسی است، در این برنامه ۲۰ واحد بسطی

آموزش زبان عربی در نظر گرفته شده است که بدون آشنایی با آن فهم ادب فارس امکان پذیر نیست
در این آواحد عربی، نهج البلاغه، تاریخ، ادبیات عرب، صرف و نحو و قرائت و تجزیه و ترکیب
گنجانیده شده است که دانشجویان ضمن یادگیری صرف و نحو و قرائت با معارف دیگریز آشنا
گشوند.

از آنجا که آشنایی نسبتاً کامل به یک زبان زنده دنیا زمینه دست یافتن به ادبیات سایر
اقوام و ملل و نیز مایه آگاهی از آراء دیگران پیرامون فرهنگ ایران و اسلام است شش واحد زبان
خارجی (علاوه بر ۴ واحد زبان خارجه در روس عموم) به آموزش زبان خارجی اختصاص یافته است
با توجه و تکیه بر اینکه هدف آشنا کردن دانشجویان با نوشته های محققان خارجی مورد اعتماد
در باب ایران و اسلام قید شده است که از میان تحقیقات خاورشناسان نمونه هایی تدوین شود
که از بد آموزیهای کارآنان در باب اسلام و ایران برکنار باشد.

بدیهی است که برای دانشجویان رشته دبیری، دروس پیشنهادی علوم تربیتی
با بعضی از این دروس تداخل می شود.

۱- تمریف و هدف :

هدف از تدوین دروس زبان و ادبیات فارسی در سطح دانشگاهها و مدارس عالی آشنا ساختن دانشجویان است به جنبه های مختلف آثار نظم و نثر زبان فارسی و ایجاد مهارت های لازم برای فارغ التحصیلان این رشته و بهره مندی از این مهارت ها در بخش های فرهنگی وطنی که با زبان و ادبیات فارسی سروکار دارند .

۲- طول دوره و شکل نظام :

طول دوره تحصیل کارشناسی در زبان و ادبیات فارسی چهار سال است . و گنیه دروس آن در هشت نیمسال برنامه ریزی شده است . طول هر نیمسال هفت هفته و هر واحد درسی این برنامه بمدت هفتده ساعت در یک نیمسال میشود . با این ترتیب یک درس دو واحدی و چهار ساعت یک درس سه واحد پنجاه و یک ساعت در یک نیمسال خواهد بود . در باب شکل نظام روشن است که نظام واحدی میباشد .

۳- واحدهای درسی :

تعداد کل واحدهای درسی این برنامه (که متماماً نظری میباشد) هفتاد و چهار واحد است و به صورت زیر تفکیک شده است :

الف - دروس عمومی (چهار واحد فارسی عمومی جزو دروس ۱۹ واحد اصلی منظور شده است)	
ب - دروس پایه	۱۳ واحد
ج - دروس اصلی	۸۹ واحد
د - دروس تخصصی	۲۱ واحد
ه - دروس انتخابی	۴ واحد از ۱۸ واحد
	<u>۱۴۶</u>

توجه : دانشجویان از ۱۸ واحد دروسی که به عنوان اختیاری در این برنامه وجود دارد ۴ واحد بایستی انتخاب کرده بگذرانند .

این دروس در جدول جداگانه تحت عنوان دروس انتخابی ارائه شده است .

۴- نقش و توانایی فارغان التحصیلان این دوره :

افزایش توانایی فارغان التحصیلان رشته زبان و ادبیات فارسی در تمام قسمت‌های فرهنگی و توسعه علوم می‌تواند استفاده کند و بدیهی است که مسلمانان در گسترش تمام شاخه‌های علوم و فرهنگ در بسیاری از وزارتخانه‌ها و موسسات به نوعی با زبان و ادبیات سروکار دارند، از آن جهت است: آموزش و پرورش را در پویشی، مطبوعات، موسسات، سازمانهای مختلف نشر و چاپ سازمانهای تالیف و ترجمه، موسسات کتب درسی و کمک درسی و نیز در جریان گسترش کتب علمی و فنی و تجربی پزشکی که نیازمند به زبان‌های روشن و قابل فهم می‌باشد، حتی در گسترش و ترویج علوم و معارف اسلامی در سطح ارج از کشور جمهوری اسلامی.

۵- ضرورت و اهمیت :

با بیان مطالبی که در قسمت چهارم (نقش و توانایی) یاد آور شدیم ضرورت و اهمیت رشته زبان و ادبیات فارسی در توسعه همه علوم و بخصوص علوم اسلامی کاملاً روشن می‌شود با توجه به آنکه ادبیات ظرف مجموعه تمدن و علوم بشری است و مادر کار تعلیم و تربیت که از بهترین وظایف دولت اسلامی است و نیز در توسعه علوم و فرهنگ با زبان و ادبیات فارسی مستقیماً یا غیر مستقیم نیاز و ارتباط دارند و این ضرورت را باید از مسیرها و راه‌هایی که یاد شده است تأمین نمود.

۶- استادانی که در تدوین این برنامه از همکاری و نظریه‌های ایشان استفاده شده است عبارتند از:

- ۱- آقای دکتر جلیل تجلیل
- ۲- آقای دکتر اسماعیل ساجدی
- ۳- آقای دکتر سید محمد رامش
- ۴- آقای دکتر شفیعی کدکنی
- ۵- آقای دکتر طیفی شیخ الاسلامی

ضمناً نظرات و اصلاحات لازم که در سمینار استادان ادبیات فارسی مطرح گردیده و بتصویب رسیدند، در این برنامه مورد توجه قرار گرفته و اعمال شده است.